

Filmverhalen

Filmverhalen

Peter Franken

‘Was hätten Sie denn gemacht?’

Kathrin Schmitz, 1966

Schrijver: Peter Franken

Coverontwerp: Peter Franken

ISBN: 9789465203614

© Peter Franken

Inhoud

Emma Boyd in Bennington	7
Chiara Mastroianni in Rimini	25
Andrea Quartero in Parijs	37
Marcello Ferrari in Rome	56
Louis Panhard in Casablanca	70
Kate Lindsey in Bletchley	80
Werner Herzog in Nevers	91
Kathrin Schmitz in Kassel	101
Anna Dreyer in Geneve	121
Asahi Kitagawa in Hiroshima	131
Manon Rohmer in Clermont Ferrand	143
Christa Siebold in Oost Berlijn	160

Emma Boyd in Bennington

Als Emma Boyd na een afwezigheid van vier weken weer in haar eigen huis terugkeert ligt er een brief van haar vroegere collega Stephen Hopkins. Hij laat weten binnenkort een kleine expeditie te zullen ondernemen die hem vanuit Bennington in Hertfordshire naar Cornwall zal brengen. Te zijner tijd zal hij bij haar informeren of ze het op prijs stelt hem te ontmoeten, bijvoorbeeld tijdens een high tea in een restaurant in haar woonplaats Penzance.

Emma heeft al die tijd bij haar dochter Catherine in St. Ives gelogeed. Dat was al voor derde of vierde keer, ze is de tel kwijt. Als ze het in de echtelijke woning niet meer uithield ging ze op de vlucht om na een week weer thuis te komen. Nu haar dochter was getrouwd had ze een adres waar ze langer kon verblijven. Emma was niet gelukkig in haar huwelijk en had op het punt gestaan na 20 jaar de boel de boel te laten. Ze had echter nooit haar enig kind in de steek kunnen laten maar nu die getrouwd was en een man had die voor haar kon zorgen voelde ze zich vrij om haar hart te volgen in plaats van haar verstand. In een opwelling had ze een lange brief geschreven aan Stephen Hopkins, de butler van Bennington Hall waar ze zelf vroeger in dienst was geweest als hoofd van de huishouding. Daarin had ze wat gemijmerd over die tijd dat ze

daar had gewoond, wel 14 jaar, en dat ze die plek zo nu en dan erg miste.

Ze was er vertrokken toen ze met Freddy Doncaster trouwde. Hij kon aan de slag in het visverwerkingsbedrijf van zijn vader die aan zijn pensioen toe was. Als directeur eigenaar van dit bedrijf hadden ze sindsdien in redelijke welstand kunnen leven, niet overdreven maar in elk geval op middenstandsniveau. Probleem was dat Emma niet uit liefde was getrouwd. Als ze heel eerlijk was tegen zichzelf moest ze dat wel toegeven. Eigenlijk was ze liever op Bennington gebleven maar haar biologische klok was zo luid gaan tikken dat ze in een impuls in het huwelijksbootje was gestapt. Vrijwel onmiddellijk was ze zwanger geworden en Catherine was bijna nog in hetzelfde jaar geboren: januari 1937. Haar dochter was vroeg getrouwd, op haar 19^e, en inmiddels al zwanger. Dat had Emma te horen gekregen toen ze daar logeerde. Dat nieuws had op slag al haar gevoelens en plannen veranderd. Ze had nu plotseling een nieuw doel in haar leven en vooral ook een reden om in Cornwall te blijven. St. Ives was niet meer dan een half uurtje met de bus van Penzance verwijderd waardoor Emma haar kleinkind van dichtbij zou kunnen zien opgroeien.

Achteraf bezien had ze wel van Freddy leren houden, hij was een goede echtgenoot voor haar geworden, maar het was toch nooit echt genoeg voor haar geweest. Nu ze een nieuwe rol voor zichzelf in het verschiet zag werd de kwaliteit van haar

huwelijk plotseling minder belangrijk. Natuurlijk bleef ze thuis, niet slechts als echtgenote en moeder maar vooral als grootmoeder.

Een paar maanden later ontvangt Emma opnieuw een brief van Hopkins. Ditmaal is het een korte notitie waarin hij aankondigt de volgende dag op zijn expeditie te zullen gaan en naar verwachting op vrijdag 6 juli in de omgeving van Penzance zal verkeren. Hij zal zijn aanwezigheid aldaar bevestigen en mocht ze daartoe bereid en in staat zijn dan zou hij haar graag willen ontvangen tijdens high tea in een etablissement ter plekke. Ze moet er om glimlachen, nog steeds dat formele taalgebruik dat ze zich zo goed herinnert van vroeger. Onwillekeurig gaan haar gedachten terug naar het moment dat ze haar intrede deed in Bennington Hall, in het voorjaar van 1922.

‘U heeft een uitstekende aanbevelingsbrief van uw vorige werkgever Lord Thornton. Als ik het goed begrijp was u daar twee jaar in dienst als hoofd huishouding in een kleine staf van in totaal tien personeelsleden. Lord Thornton ontving kennelijk niet veel gasten tegelijkertijd. Dat is op Bennington Hall anders gesteld. Naast mijzelf en het hoofd van de huishouding telt de staf 18 personeelsleden. Regelmatig ontvangt Lord Bennington gasten die langere tijd in huis verblijven. Daarnaast vinden er grote diners plaats waarvoor belangrijke gasten uit vooral de ‘home counties’ worden uitgenodigd,

waaronder veel politici. Het zal dus voor u een flinke verandering betekenen in vergelijking met uw vorige betrekking. U bent nog erg jong voor iemand in zo'n verantwoordelijke positie. Maar als ik kijk naar uw verdere staat van dienst, denk ik dat uw jarenlange ervaring in de dienstverlening voldoende zekerheid biedt dat u zich hier tot tevredenheid van uw taken zult kwijten.'

Emma had Stephen Hopkins geduldig aangehoord. De butler had zijn verhaal besloten met de mededeling dat hij haar zou voordragen bij zijn werkgever Lord Bennington. Tot haar verrassing voegde hij daar aan toe:

'Ik hoop dat u zich snel aan Bennington Hall verbonden zult voelen. Tot mijn spijt heb ik moeten vaststellen dat vrouwelijke personeelsleden soms van baan naar baan gaan op zoek naar een echtgenoot. Veelal betreft dat het lagere personeel. Zo zijn hier vorig jaar zonder aankondiging een lakei en een dienstmeisje samen er vandoor gegaan. Het meisje had een drieregelig briefje achtergelaten met de mededeling: 'We zijn verliefd en willen een eigen leven beginnen.' En de reden dat u hier in dienst kunt treden is vergelijkbaar. Het hoofd van de huishouding is samen met de onder butler van de ene dag op de andere verdwenen, heel betreurenswaardig. Er moet dus ook nog een nieuwe onder butler worden aangesteld.'

Emma had een glimlach nauwelijks kunnen onderdrukken. Met trouwen was ze niet erg bezig

geweest tot dat moment. Als weeskind met een tante als enig familielid was ze al op haar twaalfde te werk gesteld in een naaiatelier. Tijdens de oorlog had ze gewerkt in een munitiefabriek totdat deze in 1916 was ontploft. Gelukkig had dit niet tijdens haar shift plaatsgevonden maar ze was wel haar baan kwijt. Daarna was ze als keukenhulp aangenomen in een huis op Eaton Square in Londen. In 1917 was ze in dienst gekomen bij Lord Thornton waar ze in de hiërarchie had weten op te klimmen van kamermeisje tot kamenier van Lady Thornton en uiteindelijk hoofd van de huishouding. In haar beleving was het werk op Bennington Hall niet anders dan bij haar vorige werkgever. Ze zou alleen meer personeel onder zich krijgen. Nadat de butler met Lord Bennington had gesproken keerde hij terug met de mededeling dat juffrouw Boyd was aangenomen en per direct haar intrede in het huis kon doen. Verder wist hij te melden dat ook in de vacature voor onder butler was voorzien. Die positie zou worden vervuld door zijn vader die kortelings werkloos was geworden na het overlijden van Lord Brideshead voor wie hij 30 jaar butler was geweest. Hopkins senior was 72 jaar oud en feitelijk dakloos. Hoewel hij tot de lagere staf zou gaan behoren moest juffrouw Boyd hem aanspreken met meneer Hopkins senior, dus niet met zijn voornaam zoals gebruikelijk. Dat zou voor iemand met zijn staat van dienst bijna een belediging zijn, nog afgezien van het feit dat hij 50 jaar ouder was dan het nieuwe hoofd huishouding.

Emma had zich al snel thuis gevoeld in Bennington Hall al was haar werkrelatie met vader en zoon Hopkins aanvankelijk wat moeizaam. Hopkins sr. was duidelijk niet meer de butler die hij vroeger was geweest. Hij vergat dingen, liet spullen in de hal of in de gang staan als hij even was weggelopen en maakte een wankele indruk als hij met zware dienbladen liep. Emma had Hopkins meermalen proberen te waarschuwen dat zijn vader niet volledig belastbaar was maar uitsluitend voor licht werk ingezet zou moeten worden. Die wilde daar niets van weten, was duidelijk geïrriteerd geweest als ze dat te berde bracht. Maar toen Hopkins sr. in de tuin met een vol blad vlak voor het prieel ten overstaan van Lord Bennington en zijn gasten was gestruikeld en plat tegen de grond was gegaan had die zijn butler ontboden en aangegeven dat diens vader weliswaar een grote staat van dienst had als butler bij Lord Brideshead maar gelet op zijn leeftijd niet langer kon worden belast met bedienen aan tafel, zowel binnen als buiten. Hopkins moest dat zijn vader zelf maar vertellen, het besluit stond vast. Dat Bennington geen risico wilde nemen had alles te maken met het grote project waar hij al enige tijd mee bezig was: een particuliere vredesconferentie van invloedrijke personen uit Duitsland en de voormalige geallieerden. In de aanloop daarheen waren er met grote regelmaat belangrijke gasten op Bennington en die moesten ongeacht het verloop van de gevoerde gesprekken het huis met een positief gevoel kunnen verlaten. En

dat stelde de allerhoogste eisen aan het personeel dat daadwerkelijk met hen in aanraking kwam, de butler voorop en daarna de onder butler. En als ze bleven logeren natuurlijk ook de lakeien en de dienstmeisjes. Achter de schermen was het hoofd huishouding de eindverantwoordelijke: van de keuken tot de slaap- en woonvertrekken. De eetzaal, tafelzilver, glazen kwamen voor rekening van de onder butler. De butler was verantwoordelijk voor de wijnen en had de algehele leiding over het voltallige personeel.

Doordat de vader bepaalde werkzaamheden moest laten varen kwam er meer op de schouders van de zoon terecht. Dat scheen hem niet te kunnen deren, hij toonde zich volledig loyaal aan zijn werkgever. 'Bijna hondstrouw en absoluut kritiekloos,' zo kwam het op Emma over. Aanvankelijk was ze er van uitgegaan dat Hopkins de rol van perfecte butler speelde maar daarnaast ook nog een privé bestaan leidde. Om die reden probeerde ze hem tegemoet te treden als een normaal persoon in die situaties dat ze bij hem binnen liep in zijn pantry. De eerste keer was ze aan komen zetten met een bos bloemen om die saaie ruimte wat op te fleuren. Daar was hij niet van gediend geweest. Sterker nog, hij had duidelijk gemaakt dat dit het inner sanctum van de butler was waar niemand toegang toe had dan hijzelf. Los van de onwaarschijnlijke situatie dat Lord Bennington daar zelf ooit binnen zou lopen natuurlijk.

Gaandeweg was Emma tot het besef gekomen dat Hopkins geen rol speelde maar uitsluitend en alleen bestond als butler. Een rol spelen impliceert dat je eruit kunt stappen en een ander personage kan tonen. Die mogelijkheid leek Hopkins niet te hebben. Omdat de butler het enige personeelslid was waarmee ze op voet van gelijkheid kon communiceren viel dat Emma erg zwaar. In de praktijk was ze helemaal op zichzelf aangewezen, de hoofdpersoon in een eenpersoons wereld. In haar vorige betrekking had ze die ervaring niet gehad, nu was ze als het ware terug bij af, een volwassen weeskind zonder familie of gelijken.

Toen ze een jaar in dienst was vond de grote conferentie plaats waar Lord Bennington al die tijd naar toe had gewerkt. Hoewel hij bij voorkeur niet over zijn werkgever sprak had Emma wel bij Hopkins losgekregen wat er al jaren gaande was.

Bennington had in de oorlog gevochten tegen de Duitsers en kennismemaakt met een Pruisische majoor die in krijgsgevangenschap was geraakt. Majoor Bentheim was evenals Bennington van adel en beide heren hadden afgesproken na de oorlog contact op te nemen. Nu waren zij elkaars tegenstanders, nadien zouden ze gewoon weer heren onder elkaar zijn. Met Bentheim was het na de oorlog echter niet goed gegaan als gevolg van de ernstige financiële crisis die werd verergerd door de enorme last aan herstelbetalingen die in Versailles aan Duitsland waren opgelegd. Uiteindelijk had

Bentheim zelfmoord gepleegd. Dat had Bennington versterkt in de gedachte dat de geallieerden hun overwonnen vijand unfair behandelden. Natrappen van een verslagen tegenstander stond haaks op alles dat hij voor juist hield in het leven. En sindsdien was Lord Bennintons streven erop gericht Duitsland er weer bovenop te helpen en dat kon alleen als de bepalingen van Versailles werden aangepast. Daarbij was Frankrijk in zijn beleving de grootste boosdoener. Dat land was uitermate revanchistisch en als zijn privé conferentie enig kans van slagen zou kunnen hebben was de deelname van een prominent invloedrijk politicus uit Frankrijk een absoluut vereiste.

Na eindeloos masseren en touwtrekken was Bennington met officieuze hulp vanuit Whitehall erin geslaagd een toezegging tot deelname te ontvangen van monsieur Dujardin. Verder zouden er deelnemers komen uit Duitsland, Italië, Engeland en een Republikeinse senator uit de Verenigde Staten. Die hadden bijna allemaal hun eigen personeel bij zich zodat gedurende drie dagen het huis vol bezoekers zou zijn. Op de eerste dag werden de deelnemers verwacht, de tweede dag was de feitelijke conferentie en op de derde dag zou men weer vertrekken. Er moest dus onderdak worden geregeld voor twee nachten en diners voor twee avonden in de grote feestzaal. Plus wat er aan lopende zaken voorbij kwam: de hele dag door eten en drinken, oplossen van huishoudelijke problemen. Alles om maar te zorgen dat alle belangrijke gasten

in een goede stemming zouden zijn en blijven. Emma begreep dat Lord Bennington zich regelmatig uitsprak ten overstaan van Hopkins maar dat die monologen volstrekt vertrouwelijk van aard waren. Om haar de ernst van de situatie duidelijk te maken had Hopkins bij wijze van uitzondering nu wat meer verteld over de beweegredenen van hun beider werkgever. Bij die ene keer zou het be-
slust blijven wat hem betrof.

De conferentie begon onder een niet al te goed gesternte toen monsieur Dujardin in een slecht humeur arriveerde. Hij was wezen sightseeën in Londen en had kennelijk zoveel gelopen dat zijn voeten waren opgezwollen en er blaren waren ontstaan. Hij eiste persoonlijke verzorging die Hopkins zoveel als mogelijk zelf op zich nam omdat Dujardin in de ogen van Bennington de belangrijkste deelnemer was. Hopkins sr. voelt zich niet goed en wordt door Emma naar zijn kamertje op de zolderverdieping gebracht. Het ziet er zo ernstig uit dat ze Hopkins waarschuwt maar die geeft aan nu geen tijd te hebben. Op eigen gezag laat ze de dokter uit het dorp komen en die constateert een lichte hartinfarct. Absolute rust is geboden. Het kon niet op een slechter moment gebeuren, net nu het huis vol loopt met bezoekers en aanhangend personeel. Dat Hopkins geen rol speelt maar uitsluitend bestaat als butler wordt nu pijnlijk duidelijk. De blaren van Dujardin hebben prioriteit boven de infarct van zijn vader. Emma dringt er bij

hem op aan tenminste even te gaan kijken maar dat moet wachten tot een meer opportuun moment. Tot haar opluchting komt dat moment uiteindelijk wel en Hopkins verblijft een paar minuten boven. Als Hopkins sr. de volgende dag verder achteruit gaat laat Emma opnieuw de dokter komen. Eenmaal beneden kan hij geen andere mededeling aan de butler doen dan dat zijn vader is overleden. Hopkins stuurt hem direct door naar Dujardin die dringend medische zorg behoeft, nog steeds die voeten. Als Emma vraagt of zij dan tenminste de ogen van de overledene mag sluiten knikt Hopkins. Hij heeft hier geen tijd voor en zijn vader zou gewild hebben dat hij alles op alles zet om zijn bijdrage te leveren aan het welslagen van de conferentie.

Nu ze hem heeft kunnen waarnemen als monolithisch personage knapt Emma niet op Hopkins af maar probeert juist opnieuw om een privé component van hem af te splitsen. Hoewel hij 14 jaar ouder is ziet ze hem ondanks alles toch als aantrekkelijke partij. Soms denkt ze dat ze een beetje verliefd is op een bewegend standbeeld dat uit een omhulsel gehaald moet worden. En beetje bij beetje begint ze tot hem door te dringen al blijft hij altijd zeer formeel en professioneel in de omgang. Er ontstaat een gewoonte om 's avonds na het reguliere werk te praten over de gang van zaken gedurende de dag en wat er voor de volgende dag staat te gebeuren. Daarvoor komt Hopkins naar

haar appartementje waar ze chocolademelk voor hen beiden klaarmaakt. Dat gaat zo een aantal jaren tot er in 1932 grote onenigheid ontstaat over het ontslag van twee dienstmeisjes van joodse komaf. Die zijn beiden al jaren in dienst maar sinds Carolyn Mitford regelmatig in Bennington Hall te gast is heeft de huisheer zich verdiept in het internationale jodendom. Mitford is een discipel van Oswald Mosley, leider van de Britse fascistten, en rabiaat antisemiet. Hopkins vindt de opdracht van Lord Bennington om die twee joodse vrouwen te ontslaan weliswaar betreurenswaardig omdat ze al die jaren goed voldeden maar er is geen haar op zijn hoofd die er aan denkt om zijn broodheer tegen te spreken. Emma daarentegen is zeer verontwaardigd en dreigt zelf ontslag te nemen. Dat zet ze echter niet door en als ze na een paar maanden nog steeds op haar post is vraagt Hopkins niet geheel zonder sarcasme hoe lang ze nog denkt te blijven.

‘Ik wilde echt weg meneer Hopkins,’ zegt Emma. ‘Maar ik kan nergens naar toe zonder aanbevelingsbrief en die zou ik in dat geval nooit hebben gekregen. Ik ben een lafaard, heb mijn knopen geteld en voor mezelf gekozen. Ook al omdat die twee meisjes er sowieso niets beter van waren geworden als ik mijn besluit had uitgevoerd.’

Enige genoegdoening krijgt ze een half jaar later. Mitford is al betrekkelijk snel weer uit Benningtons entourage verdwenen en de lord is bij nader inzien tot het inzicht gekomen dat hij het bij het